

CORINA ISABELLA CSISZÁR

Desfăcutu de făcătură cu vrăjitoarea Hubăroaie din Oncești

Io v-oi spune o poveste care o fost adevărată. N-am citit-o, nu mi-o spus-o nime, cât am fost de mică am văzut-o cu otii mei și am auzit-o cu uretile mele. Mama mé o născut al pătrălea copil. Și o născut bine și totul o fost bine, până pă la 5 săptămâni. După aceie s-o îmbolnăvit foarte grav. Și femeile în sat o zâs cum să zicea atunci, că o-ntors-o boala. Că după naștere femeile-s bolnave, da pă ié o-ntors-o, că de la 6 săptămâni să cam vindecă. O mârș tata, o chemat doctoru acasă, i-o dat tăt felu de leacuri, mama tăt nu s-o făcut bine. Și o auzât tata că este un evreu în oraș, în Sighet care aduce ceva medicamente noi, atunci o apărut penicilina. Și-o fo tare scumpă. Și-o vândut tata văcuța și-am rămas 4 copii fără lapte. Și nu s-o făcut mama bine, o fo tăt mai rău. Și-nt-o zî o venit la noi o femeie bătrână. Și-o zâs cătă mama:

- Tu, Anu, în fă bine și crede și-n babe. Că o făcut oaricine oarice, că tu ai un bărbat mândru. Ileana lu Pătru Ilenii i-o zâs la bătrâna ceie care o venit la noi. Eu eram copil atunci, aveam vreo 5 ani jumate, șasă.

Și-o zâs mama:

- D-api hăi, Ilea, eu nu m-am niciodată folosit de lucruri de aieste, numa-n Dumnezeu cred, eu nu cred în descânțece și vrăjitorii.

- Noa, fă bine și credzi, că ȝ-or rămâne pruncii pă drumuri. De bunăsamă pă tine o făcut oaricine ceva, să-ȝi ieie bărbatu. Că cu atâtea leacuri și cu câte o făcut omu iesta și câte ȝi-o adus (de la un om miere, de la altu unt) și tăt ce-o zâs babele ȝi-o făcut, ȝi-o pus, numa tu ești mai rău și mai rău. Și soru-mea săraca trăia cu ceai rece. Îl punea tata-n fereastă să-ndeȝă și zicea:

- Pi ce-oi fa io de-oi rămâne cu 4 prunci? C-amu aieștia-s mărișori, da cu aceie de câteva săptămâni ce-oi fa io?

Și mama mă ruga din pat:

- Pune-i, tu, Ilenucă, uiaga, pune-i înt-o ulce cu apă pă șpori și-ncăldzăi ceiucu la cocoană. Luam cocoana în braȝă și-o legănam pă o ladă așe-nt-o covată, n-o lăsam să zdere. Și mama nu puté mânca nimnic, o rămas în jumătate de slabă. Și atunci o ascultat pă mătușa Ileană. Și-o zâs:

- Noa, dară mătușă, fă ceva că nu vreu să-mi rămâie pruncii pă drumuri.

Și-o dzâs:

- Uite, este la noi în sat Hubăroaie.

- Ioi, aceie o știi tăta lumea, aceie-i o vrăjitoare și cum s-o chem aici în casă între coconi? Că noi n-avem numa o cameră și-o tindă.

Tăți acolo eram. Avém un pătuc micuț și acela ziua îl băgam sub patu cela mare, noaptea-l scoté și noi durnem pă acela și mama și tata în pat. Și-o zâs mama:

- Cum să-mi las eu pruncii pă drumuri? Și aiasta m-a ierta Dumnezeu, du-te, dumăta și-o teamă pă Hubăroaie.

Magie; foto: Felician Săteanu

Și-o mări la Hubăroaie. Femeia asta n-o fo măritată niciodată. O fo dint-o familie bună, că unu dintre nepoți ei s-o făcut popă în sat la noi. N-o fo de-a nimăru, așe să zâci c-o fo strâcată. Îi zâcea vrăjitoare da ié, acuma îmi dau sama că într-un fel făcea bine. Amu ce-o descântat ea, nu știu. Da știu c-o avut o cantă de lut. Și-n cantă ceie o pus apă și-un cuțit mare. Și cu acela acolo ié tăt o zâs orice și-o făcut așa cu apa, o amestecat-o. Apă de la fântână o adus, n-o grăit cu nimeni nimnic, fântâna era pă mejda căsî, între noi și vecini. Ié o adus apă n-o băut nime din ea, n-o grăit cu nime nimnic, o pus-o într-o cantă de lut și-o descântat. Da nainte de a descânta, aceie mi-o rămas întipărit în suflet, o pus în tăte cele patru colțurile căsî câte un cuțat. Că de abia o găsit în casă tata cuțate, o adus în casă unu ce-l folosea pă afară, ca să sie patru. Și-o pus în tăte colțurile un cuțat împlântat cu vârvurile-n jos. Și ié s-o pus în mijlocu căsî și pă mama o pus-o pă o cergă jos și-o dezbrăcat-o ca-n ceasu în care s-o născut. Și o descântat cu cuțatu, o spălat-o cu apa aceie;

Uscarea plantelor de leac la Oncești; foto: Felician Săteanu

o dzâs, da eram tare cocoană, nu țân minte ce-o descântat ié. Știu c-o pomenit pă cel rău să iasă, să să ducă, să margă pă dealuri la cine o făcut pă ié, să margă, s-o lese pă mama în pace să crească pruncii, să trăia alături de bărbat. Asta țau minte, da nu descântecu exact. Și-o dzâs căta mama, aceie tare bine am ținut minte, o zâs:

- Anu, Anu, uită-te la mine ce ți-oi spune amu, să nu uiți, să ții minte primu vis ce li visa la noapte și pă cine-i visa. Că tu trebe să disăzi o femeie, că pă tine-i făcut.

Și într-adevăr mama o visat o fată bătrână, o chemat-o Ileană. Ce țân minte, când merem la mormintele noastre, mai ales pă lângă mormântu lu bunica și a lu unchiu. Că mama o avut un frate care-o fo diac și-o murit la 23 de ani. Și după ce-o murit, i-o găsat cușma într-o moară veche. Și tot satu o zâs c-o fost făcut pă el. Era cât un brad și frumos și cu voce. Era sânguru băiat din familie. Și acela o murit la 23 de ani, în trei săptămâni s-o curățat. Pă din gios de coasta unde șidem noi o fost un pârâu și acolo o fost o moară vete. Și și-o știmbat râu Iza mârșul și api o rămas acolo sec și moara pustie. Era moară de apă din lemn pântru măcinat mălai. Și Hubăroaie o zâs căta mama că de bunăsamă o făcut aceie pă mama și pă uncheșu. Dacă unchiu o murit, o făcut pă tata. N-o interesat-o că îs patru prunci. Tata era un om tare frumos și la figură și plăcut și înalt. Și anume o zâs că n-o făcut la întâmplare,

o făcut anume pă tata, să moară mama și ie să rămâie cu el. Și pă dimineată s-o sculat mama și am văzut-o că îi așa tristă. Și o zinit Hubăroaie la noi.

- Noa, Anu, spune-mi ce-ai disat?

- Uite, am disat pă Ileana ceie.

- Cum ai disat-o?

- Am disat-o c-o intrat în casă, o stat în fața ușii, n-o dzâs nimnic, numa s-o uitat la mine lung și tăt s-o mirat.

- Ei, s-o mirat că încă n-ai murit, că trăiești.

După ce i-o făcut asta, l-o temat pă preot, o sfințat casa și mama o-nceput încet, încet să poată mânca și și-o revenit și s-o făcut bine. Și-ncă o mai născut un copil după aceie la doi ani. Și-o fost aproape de moarte și-o slăbit de jumătate. Și ne aducé vecinele lapte, dacă o vândut tata vaca. Și mama și-o revenit și o trăit până la 70 de ani, 33 de ani o avut atunci. Eu nu știu ce să zăc, cu cine o lucrat asta, cu dracu sau cu Dumnezeu. Eu atâta ce-am văzut și nu mi-o plăcut o fo cuțatele cele, tăt cu acele o lucrat. Unu cel mai mare știu sigur că l-o-nvârtit în cantă ceie. Și cuțatele cele le-o lăsat până a doua zi împlântate în pământ. A doua zi când o zinit și-o-ntrebat-o pă mama ce-o disat, o scos și cuțatele cele de-acolo. Și iară s-o dus și-o adus apă.¹

¹ Performeră Ileana Drăguș, (a lu Ionu-i Mărie Lupe), 78 ani, Oncești, 2018.